

VU Research Portal

Wijs claim af in zaak-Goudstikker

Veraart, W.J.

published in
De Volkskrant
2006

[Link to publication in VU Research Portal](#)

citation for published version (APA)

Veraart, W. J. (2006). Wijs claim af in zaak-Goudstikker. *De Volkskrant*, 17-17.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal ?

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

E-mail address:

vuresearchportal.ub@vu.nl

Wijs claim af in zaak-Goudstikker

Wouter Veraart

Binnenkort komt staatssecretaris Medy van der Laan (Cultuur) met haar reactie op het - nog niet openbare - advies van de Restitutiecommissie over de schilderijen uit de voormalige collectie-Goudstikker. De erven-Goudstikker ijveren al bijna tien jaar voor restitutie van deze schilderijen. Een groot deel ervan is nog steeds in bezit van de Nederlandse staat.

Hoe moet tegen de claim van de huidige erven-Goudstikker worden aangekeken. Naar mijn mening is er een groot verschil tussen het rechtsherstel van pal na de oorlog en het rechtsherstel van vandaag. Omdat rechtsgedingen ooit moeten ophouden, kan het rechtsherstel van nu alleen maar een correctie zijn van gebreken, omissies en onzorgvuldigheden in het voorbije rechtsherstel. Dat betekent dat rechterlijke uitspraken en rechtsgeldige schikkingen die na de oorlog tot stand kwamen, gerespecteerd moeten worden. Wie zich een oordeel over de huidige Goudstikker-claim wil vormen, moet dus meer weten van de affaire-Goudstikker rond de oorlog.

De schilderijen van de joodse kunsthandelaar Jacques Goudstikker werden in juli 1940 onder dwang aan Göring verkocht. Hij betaalde daar twee miljoen gulden voor. Die twee miljoen bleven behouden voor de Goudstikkers, terwijl de moeder van Goudstikker, beschermd door Göring, de oorlog in Nederland wist te overleven. Na de bevrijding vocht de weduwe van Goudstikker, Desi (later Desi von Saher), voor rechtsherstel. Haar streven was, slechts gedeeltelijk rechtsherstel te verkrijgen.

Zij wenste wel restitutie van het - eveneens onder dwang verkochte - onroerend goed en toebehoren dat van haar man was geweest, maar niet van de honderden schilderijen uit de voorraad van de kunsthandel Goudstikker. Restitutie van deze schilderijen zou betekenen dat zij de kunsthandel van haar man, die tijdens zijn vlucht naar Engeland al in mei 1940 was overleden, weer zou moeten oppakken. Daaraan had zij, een bekende zangeres, geen behoefte.

Bovendien zou restitutie van de schilderijen meebrengen dat Görings tegenprestatie van twee miljoen gulden weer op tafel moest worden gelegd. De totale marktwaarde van de schilderijen uit de Goudstikker-collectie werd in de tweede helft van de jaren veertig echter lager ingeschat.

Om deze redenen sloot de weduwe Goudstikker reeds in 1948 een schikking met degenen die zich, namens de Nederlandse staat, over de voormalige kunsthandel-Goudstikker hadden ontfemd.

Daarin zag zij af van haar claims op de meeste schilderijen uit de collectie-Goudstikker, maar kreeg zij wel het onroerend goed en toebehoren terug. Deze schikking werd een paar jaar later door de Nederlandse staat ingetrokken. Er was bij een van de betrokken overheidsinstanties twijfel gerezen over de vraag of gedeeltelijk rechtsherstel in deze zaak wel tot de mogelijkheden

behoorde. Sommige ambtenaren vonden dat de weduwe Goudstikker te veel profiteerde van het rechtsherstel door alleen de lucratieve delen van het Goudstikker-vermogen te claimen, zoals de onroerende goederen, maar niet de - op dat moment - verliesgevende schilderijen.

De weduwe Goudstikker bleef echter aandringen op gedeeltelijk rechtsherstel. Na veel getouwtrek kreeg zij in de zomer van 1952 haar zin. Een hernieuwde schikking kwam tot stand, waarin de weduwe opnieuw afstand deed van haar claims op de schilderijen, maar wel restitutie kreeg ten aanzien van het onroerend goed. Deze schikking was rechtsgeldig en uit niets blijkt dat zij onder dwang totstandgekomen is. Integendeel, hoewel de totstandkoming pijnlijk en veel te langdurig was geweest, beantwoordde de schikking inhoudelijk wel aan de wensen die de weduwe Goudstikker en haar adviseurs al jaren hadden geuit.

De laatste jaren staat de zaak-Goudstikker weer sterk in de belangstelling. De schilderijen uit de voormalige collectie-Goudstikker, nog voor een groot deel in handen van de Nederlandse staat, hebben inmiddels een astronomische waarde. De huidige erven-Goudstikker bewegen hemel en aarde om de schikking die in 1952 werd gesloten van tafel te krijgen. De schikking zou onder dwang zijn totstandgekomen, juridisch niet in orde zijn, immoreel zijn, enzovoort. Mijns inziens is het in dit soort van zaken van belang om heel zorgvuldig na te gaan wat er in het verleden precies is gebeurd.

Als de schikking uit 1952 inderdaad rechtsgeldig was en beantwoordde aan datgene waarvoor de weduwe Goudstikker jarenlang en consistent had gestreden, dan is het niet verstandig die schikking nu, in 2006, opnieuw open te breken omdat de omstandigheden zijn gewijzigd. 'Lites finiri oportet', rechtsgedingen moeten ooit ophouden. Rechterlijke uitspraken en schikkingen uit het verleden moeten we niet opzij willen zetten als ze destijds, met instemming van de betrokkenen, aan moeilijke conflicten een einde hebben gemaakt. Wie dat respect niet kan opbrengen, brengt geen rechtsherstel, maar het omgekeerde teweeg: een nieuwe rechtsongelijkheid tegenover al diegenen die zich in het verleden hebben neergelegd bij uitspraken en schikkingen die niet altijd in hun voordeel waren.